

Sygn. akt I C 1259/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Ewa Rudkowska – Ząbczyk

Protokolant: Marcin Guzik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 lipca 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa **M. W.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Dyrektorowi (...)W.**

o **zapłatę**

I. zasądza od strony pozwanej Skarbu Państwa - Dyrektora (...) we W. na rzecz powoda M. W. kwotę 3 000,00 zł (trzy tysiące złotych 00/100);

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. nie obciąża powoda M. W. obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 24 października 2011 r. powód M. W. wniósł o zasądzenie od strony pozwanej Skarbu Państwa – Dyrektora (...) we W. kwoty 75 000,00 zł zadośćuczynienia oraz 25 000,00 zł na rzecz Szpitala (...) we W. Kliniki (...).

W uzasadnieniu powyższego żądania powód podniósł, że będąc tymczasowo aresztowany w (...) we W. w okresie od 6 maja 2009 r. do 10 lutego 2010 r. przebywał w warunkach uwłaczających wszelkim normom poszanowania godności osobistej, przez co narażono jego psychikę. Wskazał, że przebywał w warunkach przeludnienia albowiem metraż celi wynosił 14 m², od którego należy odliczyć powierzchnię zajmowaną przez sprzęt kwaterunkowy, telewizor i kącik sanitarny oraz zamontowany w oknach tzw. kaganiec. Wskazał, że w tych warunkach trudno się było poruszać. Ponadto zarzucił, że cele, w których przebywał, brudne, panowała w nich wilgoć i zagrzybienie, a z gnijącego parkietu wydobywał się smród gnijącego drewna. Wskazał, że w celach gnieździło się „robactwo”, głównie z tego powodu, że w jednych szafkach trzymane było jedzenie i środki higieny. Powód zarzucił, że sprzęt kwaterunkowy był w bardzo złym stanie, brakowało sprzętu do zamiatania, a materace wręcz nie nadawały się do użytku. Zarzucił także, że w celach zamontowane były dwie słabe żarówki, a w przypadku przepalenia jednej z nich trudno było się doprosić jej wymiany. Ponadto w ciągu dnia na dwie godziny było wyłączane światło i wówczas w celi panowały całkowite ciemności. Powód twierdził, że choruje na jaskrę, co powoduje, że potrzeba mu dużo światła. Wskazał także, że w celach nie można było mieć czajników elektrycznych tylko jedną małą grzałkę o mocy 300V na siedem osób. Powód zarzucił, że kącik sanitarny był odgradzony od reszty celi jedynie parawanem o wysokości 1,5 m, a poza tym był za mały – jego długość wynosiła 1,5 m, a szerokość niecały metr. W kąciku była ubicacja i umywalka, ale niewielka powierzchnia tego pomieszczenia powodowała, że trudno było zrobić pranie. Nie było także miejsca na jego rozwieszenie do wyschnięcia. Powód wskazywał, że w ciągu jego pobytu w (...) we W. ani razu nie otrzymał żadnych

środków czystości do czyszczenia urządzeń sanitarnych. Podnosił także, że w okresie zimowym temperatura w celach była bardzo niska bo w celi siedmioosobowej zamontowany był grzejnik o jedynie pięciu żeberkach. Powód twierdził, że raz w tygodniu była organizowana kąpiel dla grupy trzydziestoosobowej, przy czym trwała ona co najwyżej pięć minut. Zarzucał także niewłaściwą opiekę medyczną zapewnianą w (...)wskazując, że lekarz kilkanaście osób przyjmuje w 5 minut, jest przy tym opryskliwy, a we wszystkich chorobach i dolegliwościach widzi symulację. Powód opisał sytuację, w której inny osadzony zmarł z uwagi na opieszałość lekarza. Wskazywał także, że po okazaniu przy przyjmowaniu do (...) dokumentów dotyczących jego leczenia jaskry, lekarz więzienny nie wyraził żadnego zainteresowania. Podobnie przebiegała wizyta u okulisty w (...).

W odpowiedzi na pozew z dnia 5 grudnia 2011 r. strona pozwana Skarb Państwa – Dyrektor (...) we W.wniósł o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powyższego stanowiska strona pozwana zarzuciła, że powództwo nie ma żadnych podstaw faktycznych i prawnych. Wskazała, że powód począwszy od 1980 r. jest osobą, która wielokrotnie była skazywana za popełnianie wielu przestępstw. Podczas pobytu w (...)we W.powód przebywał w celi nr (...)na pawilonie (...), o powierzchni 18,58 m², przy czym razem z powodem w ciągu ostatnich czterech miesięcy pobytu powoda w tej celi przebywało 6 osób. Strona pozwana wskazała, że sprzęt kwaterunkowy nie jest odejmowany od powierzchni mieszkalnej przypadającej na mieszkańców celi. Ponadto osadzeni mają obowiązek sami utrzymywać porządek w celach i w tym celu otrzymują od administracji środki czystości, uzupełniane o ich wyczerpaniu. Podobne reguły dotyczą sprzętu kwaterunkowego. Strona pozwana zaprzeczyła, jakoby osadzonym była wydawana brudna pościel lub odzież, jak również, aby oświetlenie w celach nie odpowiadało obowiązującym przepisom. Nie potwierdziła także, że kąpiel w łaźni trwa co najwyżej 5 minut. Strona pozwana wskazała, że zatrudnia wielu lekarzy, zarówno w gabinetach lekarskich, jak i w samym szpitalu przywięziennym, a tym samym opieka lekarska jest właściwa. Wskazywała, że powód nie skarżył się warunki bytowe w czasie pobytu w (...)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód był osadzony w (...)we W.w okresie od 8 maja 2009 r. do 24 lutego 2010 r. W czasie tego pobytu przebywał w pawilonach (...), (...),(...)i (...), najdłużej w pawilonie (...)na oddziale (...)w celach nr (...), (...)i (...). Cele nr (...)i (...)miały po 18,58 m², a cela nr (...) miała 18,80 m². Wszystkie te cele były przeznaczone na pobyt sześciu osób.

(dowód: przesłuchanie powoda, e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

Powód przebywał w celi nr (...)w pawilonie (...)na oddziale (...) od 9 lipca 2009 r. do 15 lutego 2010 r. Od września 2009 r. do grudnia 2009 r. w celi tej przebywało siedem osób, z czego sześć osób spała na łóżkach piętrowych, a siódma na łóżku dostawionym po prawej stronie od wejścia do celi.

(dowód: zeznania świadka S. M., k. 151; rozkład celi, k. 75; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

Korzystanie z jednej celi przez siedem osób było utrudnione. Trudności sprawiało poruszanie się po celi przy rozstawionym sprzęcie kwaterunkowym, co powodowało, że osadzeni układali jeden stół na drugim. Konieczność korzystania przez wiele osób z małej powierzchni celi powodowało, że wytwarzały się między nimi napięcia i konflikty, a czasami dochodziło nawet do rękoczynów.

(dowód: zeznania świadka S. M., k. 151; rozkład celi, k. 75; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

Od 6 grudnia 2009 r. w (...) we W.nie ma zjawiska przeludnienia.

(dowód: zeznania świadka K. S., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:28:33-00:29:33; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

W celach, w których przebywał powód, były wydzielone kąciki sanitarne, odgrudzone od reszty celi jedynie parawanem o wysokości 1,5 m.

(dowód: zeznania świadka D. K., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:19:45-00:20:15; przesłuchanie powoda, e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:33)

W celach, w których przebywał powód, podłogi były wyłożone drewnianym parkietem, który był zniszczony i zawilgocony. W określonych warunkach, w szczególności po wykonaniu przez osadzonych toalety, a także w porze letniej, z parkietu wydobywał się trudny do zniesienia fetor.

(dowód: zeznania świadka S. M., k. 151; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

Ściany w celach były odrapane, popisane, brudne, z odpadającym tynkiem. Materace do spania były zniszczone. Ich używalność jest oznaczona na 5 lat, jednak w przypadkach, gdy materac nie nadawał się do użytku, materace były wymieniane.

(dowód: zeznania świadka S. M., k. 151; zeznania świadka B. D., e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:01:46-00:21:42; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

Osadzeni otrzymują raz na miesiąc środki czystości w postaci czyścika (proszku do mycia urządzeń sanitarnych), i płynu do mycia naczyń. Jeżeli potrzeby w tym zakresie były większe, osadzeni mogli dokonać uzupełnienia zapasów dokonując zakupów w kantynie lub otrzymując środki w paczce. Obowiązek zachowania czystości w celach spoczywa na osadzonych.

(dowód: zeznania świadka D. K., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:07:32-00:07:15; zeznania świadka K. S., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:27:20-00:27:42; zeznania świadka B. D., e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:01:46-00:21:42; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

W pawilonie (...), w którym przebywał powód, w oknach cel zamontowane są kraty i tzw. kagańce, które mają zapobiegać komunikowaniu się osadzonych. Powyższe powoduje, że dopływ światła dziennego do cel jest ograniczony. W celach zamontowane są dwa punkty świetlne i trzeci w kąciku sanitarnym. W 2009 r. z powodów oszczędnościowych w (...) był wyłączany dopływ prądu do cel przez dwie godziny w godzinach popołudniowych, poza okresem od piątku do poniedziałku rana. W okresie jesienno – zimowym powodowało to, że w celach faktycznie panował półmrok.

(dowód: zeznania świadka S. M., k. 151-152; zeznania świadka B. D., e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:01:46-00:21:42; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

Osadzeni w (...) we W. mogą korzystać z kąpeli w łaźni raz w tygodniu. Kąpiel odbywa się w grupach izolacyjnych, przy czym co do zasady liczba osób danej grupy odpowiada ilości siatek w łaźni. W przypadku większej grupy zdarzało się, że czas trwania kąpeli poszczególnych osób jest skracany tak, aby wszystkie osoby zdążyły wziąć kąpiel. W pozostałym zakresie osadzeni dokonują toalety w celach.

(dowód: zeznania świadka S. M., k. 152; zeznania świadka D. K., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:06:13-00:06:45; zeznania świadka B. D., e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:01:46-00:21:42; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

W celach osadzeni wykonują także pranie odzieży, przy czym muszą w tym celu we własnym zakresie podgrzać wodę. Osoby tymczasowo aresztowane piorą w ten sposób wszelką odzież własną. W przypadku osób odbywających karę pozbawienia wolności dotyczy to tylko odzieży nie skarbowej. Wyprana odzież rozwieszana jest w celach mieszkalnych celem wyschnięcia.

(dowód: przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

W odczuciu powoda w celach było chłodno w okresach chłodu na zewnątrz. W takich sytuacjach powód w nocy korzystał z dodatkowych koców, co było wystarczające do uzyskania pożądanej przez niego temperatury. Temperatura w celach mieszkalnych odpowiadała normom przewidzianym dla pomieszczeń mieszkalnych.

(dowód: zeznania świadka D. K., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:08:50-00:10:00; przesłuchanie powoda, e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:33; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

W celach pojawiały się insekty. W przypadku takiego zgłoszenia w ciągu kilku dni cęła była dezynsekwana przez zawodowy podmiot zewnętrzny, któremu tego typu usługa zlecana była przez (...).

(dowód: zeznania świadka D. K., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:09:48-00:10:20; 00:18:46-00:19:45; zeznania świadka K. S., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:26:38-00:27:20; zeznania świadka B. D., e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:01:46-00:21:42; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

Do 2010 r., w celu podgrzania wody, za zgodą Dyrektora, w celach osadzeni mogli korzystać z czajnika elektrycznego i grzałek o mocy (...). Powyższe ograniczenia wynikały ze stanu instalacji elektrycznej.

(dowód: zeznania świadka S. M., k. 152; zeznania świadka D. K., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:04:44-00:06:00; zeznania świadka K. S., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:28:22-00:28:33; przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53; przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

W czasie pobytu powoda w (...) wszystkie cele, w których przebywał, nadawały się do użytkowania, żadna z nich nie została wyłączona z użytku przez Państwową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną.

(dowód: przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

W (...) we W. w pawilonie (...) sukcesywnie od 2006 r. do 2012 r. w celach mieszkalnych wymienione zostały drewniane podłogi na podłogi z tarketu. Ponadto zostały wybudowane murowane kąciki sanitarne i do cel doprowadzona ciepła woda. Wymieniono także system centralnego ogrzewania.

(dowód: przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

Brak jest zgody Konserwatora Zabytków na powiększenie otworów okiennych w celach mieszkalnych.

(dowód: przesłuchanie za stronę pozwaną K. K. (1), e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:41:33-01:13:53)

Na każdym oddziale w (...) we W. danego dnia przyjmował lekarz, który pełnił tzw. dyżur. W przypadkach nagłych osadzeni mogli być doprowadzani do ambulatorium lub do szpitala znajdującego się na terenie (...), w którym była zapewniona stała, dwudziestoczęterogodzinna opieka lekarska. W razie potrzeby porady specjalistycznej lekarz ambulatoryjny kierował osadzonego do właściwego lekarza specjalisty. Lekarz okulista w leczeniu jaskry miał możliwość zbadania ciśnienia śródbiałkowego, skierowania na badanie pola widzenia, zbadania ostrości widzenia, zbadania dna oka. W (...) nie były wykonywane zabiegi okulistyczne.

(dowód: zeznania świadka K. S., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:27:42-00:28:42; zeznania świadka B. B., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:41:46-00:44:39; zeznania świadka W. G., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:48:22-00:50:15)

Powód choruje na jaskrę. W (...) korzystał z pomocy okulistycznej, w ramach której przepisane mu zostały krople do oczu, których używał na wolności. Po ich zastosowaniu uzyskano poprawę stanu zdrowia powoda w postaci obniżenia ciśnienia w oku.

(dowód: dokumentacja medyczna powoda, k. 184-199; przesłuchanie powoda, e – protokół z dnia 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:33; zeznania świadka B. B., e – protokół z dnia 25 lutego 2013 r., 00:45:10-00:46:21)

Na wolności powód chodził na kontrolę oczu raz w roku.

(dowód: przesłuchanie powoda e – protokół z 24 maja 2013 r., 00:23:52-00:41:18)

W czasie pobytu powoda w (...)we W.powód nie składał zastrzeżeń co do istniejących warunków bytowych w (...). Nie był także w (...) zatrudniony.

(dowód: akta osobopoznawcze powoda)

Powód przebywał w warunkach izolacyjnych w okresach od 30 stycznia 1980 r. do 10 marca 1980 r., od 7 stycznia 1981 r. do 20 stycznia 1984 r., od 25 października 1987 r. do 8 marca 1999 r., od 13 grudnia 1990 r. do 10 lutego 1993 r., od 21 maja 1993 r. do 7 maja 1994 r., od 24 sierpnia 1995 r. do 29 lipca 1997 r., od 19 października 1997 r. do 26 stycznia 2007 r. oraz od 6 maja 2009 r. do lutego 2013 r. W latach 2005 – 2006 r., przebywając w (...) we W., zostało złożonych 27 wniosków o przyznanie powodowi nagrody, przy tylko jednym wniosku o wymierzenie kary dyscyplinarnej

(dowód: akta osobopoznawcze powoda)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Z poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych wynika, że świadczenie strony pozwanej, którego spełnienia powód dochodził w niniejszym postępowaniu, stanowi zapłatę zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznał powód w związku z odbywaniem tymczasowego aresztowania w warunkach przeludnienia i niewłaściwych pod względem technicznym i sanitarnym warunkach bytowych. Zgodnie z art. 448 zd. 1 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Jednocześnie zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonania naruszenia może on żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

W świetle materiału dowodowego zebranego w niniejszym postępowaniu Sąd uznał, że podczas pobytu powoda w (...) we W.doszło do naruszenia jego dobra osobistego w postaci godności, przy czym podmiotem odpowiedzialnym za to naruszenie jest pozwany Skarb Państwa – Dyrektor (...)we W.. Zdaniem Sądu godność powoda została naruszona przez niezapewnienie mu przez stronę pozwaną odpowiednich warunków odbywania tymczasowego aresztowania, przy czym działanie strony pozwanej było bezprawne w zakresie, w jakim odnosiło się do umieszczenia powoda w celi o zbyt małej powierzchni w stosunku do liczby osób osadzonych oraz niewłaściwych warunków bytowych związanych z fetorem wydobywającym się z zawilgotniałych podłóg drewnianych, organizacją tzw. kącika sanitarnego,

brakiem dostatecznego dostępu do światła dziennego oraz koniecznością dokonywania prania i suszenia odzieży w celi mieszkalnej.

Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym odzwierciedlenie w prawie międzynarodowym. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 169) każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Podobnie art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., ratyfikowanej przez Polskę w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w (...) godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nie naruszających godności ludzkiej. Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji RP wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego. Odpowiednia norma prawna zawarta jest też w Kodeksie karnym wykonawczym, zgodnie z którym kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego (art. 4 k.k.w.).

Sąd uznał, że doszło do naruszenia godności powoda przez umieszczenie go w celi mieszkalnej w tzw. warunkach przeludnienia. Zgodnie z art. 110 § 2 k.k.w. powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Tymczasem z materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie wynikało, że powód przebywał w celi, której powierzchnia nie odpowiadała proporcji 3 m² na jednego skazanego. Powód twierdził, że taka sytuacja zachodziła przez cały czas odbywania przez niego tymczasowego aresztowania. Twierdzenia te nie znajdują jednak potwierdzenia w materiale dowodowym. Zeznający bowiem w charakterze strony dyrektor (...)we W.K. K. (1)wskazał, że z prowadzonego w (...)systemu elektronicznego obrazującego stan obłożenia cel mieszkalnych, nie wynika, aby powód w ogóle był osadzony w warunkach przeludnienia. Te z kolei zeznania pozostają w sprzeczności z zeznaniami świadków B. D. i D. K., którzy potwierdzali istnienie w jednostce zjawiska przeludnienia w okresie przebywania w niej powoda. Najistotniejsze pozostają jednak zeznania świadka S. M., z których wynika, że od 6 września 2009 r. do grudnia 2009 r. w celi nr (...) w pawilonie (...)na oddziale (...), której powierzchnia wynosiła 18,58 m², przebywało siedem osób, w tym także jednocześnie świadek i powód. Oznacza to, że w tym czasie, tj. przez okres blisko o 4 miesięcy, na jednego osadzonego przypadało 2,65 m² powierzchni celi. Fakt osadzenia powoda w warunkach przeludnienia przed wrześniem 2009 r. w ocenie Sądu nie został wykazany.

W ocenie Sądu samo osadzenie w przeludnionej celi jest wystarczające do przyjęcia naruszenia dóbr osobistych powoda. Niezachowanie przez stronę pozwaną normy powierzchniowej celi przypadającej na jedną osobę nie jest uzasadnionym i normalnym elementem odbywania tymczasowego aresztowania. Przeludnienie prowadzi bowiem do skrajnego braku przestrzeni w celi mieszkalnej, który pociąga za sobą brak minimum przestrzeni ruchowej osób osadzonych. Oznaczenie w ustawie wymaganej powierzchni 3 m² na jedną osobę należy uznać za równoznaczne z ustaleniem standardu na najniższym możliwym poziomie, którego naruszenie stanowi wystarczająca przesłankę do stwierdzenia naruszenia godności osoby pozbawionej wolności. Zamknięcie i ograniczenie przestrzeni jest wprawdzie konieczną i nieodłączną konsekwencją zgodnego z prawem pozbawienia wolności, jednak jego rozmiar nie powinien przekraczać poziomu nieuniknionego cierpienia. Skoro tak, to należało uznać, że naruszenie ustawowych norm ograniczenia przestrzeni w celach mieszkalnych doprowadziło w przypadku powoda do jego niehumanitarnego traktowania, które w konsekwencji oprowadziło do naruszenia jego godności.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że przeludnienie cel prowadzi także do innych niedogodności związanych z przebywaniem w warunkach izolacji, takich jak brak odpowiedniej wentylacji pomieszczenia, utrudnienia w poruszaniu się osadzonych po celi, jaki i przy innych wykonywanych w niej czynności dnia codziennego. Zgodne współzycie na tak małej powierzchni siedmiu dorosłych osób wymaga pewnego kompromisu i współpracy między nimi, o co było niezwykle trudno. Jak bowiem wynika z zeznań powoda sytuacja przeludnienia wywoływała między osadzonymi liczne napięcia i konflikty, a czasami dochodziło nawet do rękoczynów.

Sąd uznał, że do naruszenia godności powoda doszło także przez osadzenie go w nieodpowiednich warunkach sanitarno – bytowych, przy czym negatywna ocena tych warunków zdaniem Sądu pozostawała uzasadniona jedynie w odniesieniu do organizacji kąpek sanitarnych w celach mieszkalnych, przebywaniem w fetorze wydobywającym się z zawilgotniałych podłóg, brakiem dostatecznego dostępu do światła dziennego oraz koniecznością dokonywania prania i suszenia odzieży w celi mieszkalnej.

Jak wynika z poczynionych przez Sąd ustaleń w celach, w których przebywał powód, były wydzielone kąpki sanitarne, odgródzone od reszty celi jedynie parawanem o wysokości 1,5 m. Taki stan niewątpliwie nie zapewniał właściwego poziomu intymności przy zaspokajaniu potrzeb fizjologicznych danej osoby, ale także powodował negatywne doznania u osadzonych, którzy w tym czasie przebywali w celi poza kąpkiem sanitarnym. Te obustronne uciążliwości były pewnością szczególnie dotkliwe w warunkach przeludnienia.

Za udowodnione Sąd uznał także twierdzenia powoda dotyczące złego stanu parkietów w celach, który w określonych warunkach, w szczególności po wykonaniu przez osadzonych toalety, a także w porze letniej, wydzieliał trudny do zniesienia fetor. Taki stan parkietu niewątpliwie częściowo wynikał z nagannego zachowania samych osadzonych (wandalizm, wylewanie przez osadzonych wody na parkiet w celu obniżenia temperatury w celi), ale po części był naturalną konsekwencją przyjętych przez stronę pozwaną rozwiązań w zakresie konieczności odbywania przez osadzonych toalety w celach mieszkalnych oraz wykonywania przez nich we własnym zakresie prania i suszenia w celi odzieży. Powyższe świadczy jedynie o tym, że wyposażenie cel mieszkalnych w drewniane podłogi nie było dostosowane do pozostałych warunków panujących w (...). Niezależnie jednak od przyczyny tego stanu rzeczy nie można uznać, aby przebywanie osadzonych w warunkach uciążliwego, intensywnego i nieprzyjemnego zapachu odpowiadało założonym przez ustawodawcę warunkom higieny. Zdaniem Sądu wiązało się to z dodatkową dolegliwością, wykraczającą poza granice nieuniknionego cierpienia związanego w przebywaniem w warunkach izolacji.

Podobnie ocenić należy konieczność dokonywania przez tymczasowo aresztowanych prania i suszenia własnej bielizny i odzieży bezpośrednio w celach mieszkalnych. Taka sytuacja powodowała, że w celach o stosunkowo małej powierzchni w stosunku do osób z powierzchni tej korzystających, rozwieszane było mokre pranie, z którego, co oczywiste, musiała parować i kapać woda. To z kolei powodowało zwiększenie wilgotności w pomieszczeniu i niewątpliwie pogarszało stan drewnianego parkietu. Dodatkową uciążliwością było to, że do cel mieszkalnych w okresie osadzenia powoda w (...), nie była doprowadzana ciepła woda, co oznaczało, że osadzeni byli zmuszeni prać odzież w zimnej wodzie lub dopiero po podgrzaniu jej we własnym zakresie. W obecnych czasach takie warunki muszą być uznane za poniżające, a tym samym naruszające godność człowieka.

Zdaniem Sądu powodowi nie zapewniono także właściwego dostępu światła w celach, w których przebywał. W pawilonie (...) w oknach cel zamontowane były kraty i tzw. kagańce, które miały zapobiegać komunikowaniu się osadzonych, a które jednocześnie ograniczały dopływ światła dziennego do cel. Sam powód porównywał powstały w ten sposób stan rzeczy do warunków istniejących w piwnicy. W celach zamontowane były wprawdzie dwa punkty świetlne i trzeci w kąpku sanitarnym, jednak w 2009 r. w większości dni tygodnia z powodów oszczędnościowych w (...) był wyłączany dopływ prądu do cel. W okresie jesienno – zimowym powodowało to, że w celach faktycznie panował półmrok. W ocenie Sądu warunki te mogą być uznane za przekraczające dopuszczalny poziom uciążliwości związany z pozbawieniem wolności, skoro ustawodawca przewiduje konieczność zapewnienia w celach mieszkalnych oświetlenia nie tylko właściwego do wykonywania czynności dnia codziennego, ale nawet do czytania i wykonywania pracy. Dodatkowa, zbędna w ocenie Sądu uciążliwość, jaka wiąże się z ograniczonym dostępem do światła, wynika też stąd, że brak dostatecznego dostępu do światła, w tym w szczególności światła dziennego, negatywnie wpływa na samopoczucie człowieka.

Z tych względów Sąd uznał, że umieszczenie powoda w nieodpowiednich warunkach bytowych w wyżej rozważanym zakresie stanowiło naruszenie jego godności. Jednocześnie pozostawało bezprawne jako naruszające art. 110 § 2 zd. 2 k.k.w. Zgodnie z powołanym przepisem cele mieszkalne wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i

odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

Zdaniem Sądu bezprawność działania strony pozwanej w powyższym zakresie została właściwie przez stronę tą przyznana. Należy bowiem zauważyć, że strona pozwana od 2006 r. podejmowała czynności zmierzające do zmiany istniejącego stanu rzeczy. W szczególności wdrożono wymianę podłóg parkietowych, które zupełnie nie sprawdzały się w warunkach izolacji, jak również zabudowano kąpiki sanitarne i doprowadzono do cel ciepłą wodę. (...)podjął także starania zmierzające do zapewnienia większego dopływu światła dziennego do cel, jednak próby te okazały się nieskuteczne wobec braku zgody konserwatora zabytków sprawującego ochronę nad obiektem (...), na powiększenie otworów okiennych w celach mieszkalnych.

W ocenie Sądu pozostałe zarzuty powoda dotyczące warunków bytowych w (...) we W. bądź to nie zostały przez powoda udowodnione, bądź też nie uzasadniały uznania, że skutkowały bezprawnym naruszeniem dóbr osobistych powoda przez stronę pozwaną .

Powód zarzucał, że w celach pojawiał się problem występowania insektów. Wprawdzie strona pozwana przyznawała, że takie sytuacje się zdarzały, jednak jednocześnie wykazała, że w takich wypadkach podejmowane były natychmiastowe działania zmierzające do dezynsekcji celi przez zawodowy podmiot zewnętrzny. Należy zauważyć, że powód nie wskazał czasu, w jakim insekty rzekomo pojawiły się w celach, w których przebywał, ale z zeznań świadka S. M. wynika, że mogło to mieć miejsce jedynie w okresie od maja do końca sierpnia 2009 r. Po tym czasie bowiem powód był osadzony w jednej celi ze świadkiem, a świadek przyznał, że o problemie insektów wiedział już tylko z opowiadań. Dla ustaleń w rozważanym zakresie nieprzydatne okazały się także zeznania świadków B. D. i D. K.. Świadcowie ci wprawdzie potwierdzali fakt pojawiania się insektów w (...) we W., ale już nie potrafił określić, czy problem ten dotyczył dokładnie cel, w których powód przebywał w latach 2009-2010.

W materiale dowodowym nie znalazły potwierdzenia także te zarzuty powoda, które dotyczyły złego stanu sprzętu kwaterunkowego, a także braków w wyposażeniu cel. W szczególności świadek S. M. nie potwierdzał zniszczenia misek i wiadra w czasie wspólnego przebywania z powodem w jednej celi. Nie można uznać także za udowodnione twierdzeń o zniszczonych materacach, skoro jak wynika z zeznań Dyrektora (...) we W. K. K. (1) są one wymieniane w razie zgłoszenia takiej uzasadnionej potrzeby. Powód nie twierdził przy tym, aby kiedykolwiek taki wniosek składał lub aby odmówiono mu jego uwzględnienia. W ocenie Sądu powód nie zdołał także wykazać, aby w czasie swojego pobytu nie otrzymywał żadnych środków czystości do czyszczenia urządzeń sanitarnych. Żaden ze świadków przesłuchiowanych w sprawie faktu tego nie potwierdził. Niezależnie od powyższego należy uznać, że dla uznania bezprawności działania strony pozwanej w rozważanym zakresie koniecznym byłoby ustalenie, że sprzęt kwaterunkowy zapewniany przez (...) we W. był tak zniszczony lub wybrakowany, że nie zapewniał powodowi warunków, o których mowa w art. 110 § 2 k.k.w. Takich jednak twierdzeń powód nie podnosił, a te, które sformułował, nie zostały udowodnione.

Nie były bezprawne działania (...) we W. w zakresie organizacji cotygodniowej kąpieli w łaźni. Strona pozwana wykazała bowiem, że kąpiel odbywa się w grupach izolacyjnych, przy czym co do zasady liczba osób danej grupy odpowiada ilości sisek w łaźni. Strona pozwana przyznała jednocześnie, że w przypadku większej grupy zdarzało się, że czas trwania kąpieli poszczególnych osób był skracany tak, aby wszystkie osoby zdążyły wziąć kąpiel. Z powyższego wynika, że działania strony pozwanej zapewniają skorzystanie z kąpieli przez wszystkie osoby do tego uprawnione. W związku z tym, że żaden przepis prawa nie określa długości trwania kąpieli osadzonych zdaniem Sądu w ocenie, czy dostęp do kąpieli nie jest iluzoryczny, należy posiłkować się zasadami doświadczenia życiowego, z których wynika, że nawet pięciominutowa, jak twierdzi powód, kąpiel pod natryskiem jest wystarczająca do umycia się. Oczywiście budzi wątpliwość częstotliwość kąpieli zapewnianych osobom osadzonym, ale w tym zakresie nie sposób postawić stronie pozwanej zarzutu bezprawności, skoro normę tygodniową przewiduje § 32 ust. 4 rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz. U. Nr 152, poz. 1494).

Za niewykazane Sąd uznał twierdzenia powoda o niskich temperaturach w celach w okresie utrzymywania się także niskich temperatur na zewnątrz. Należy zauważyć, że odczuwanie „zimna” w celach jest kwestią subiektywną a za bezprawne mogłyby zostać uznane tylko te działania (...), które powodowałyby przekroczenie norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych (art. 110 § 2 zd. 2 k.k.w.). Takiego dowodu powód jednak nie przeprowadził, a fakt odmienny został wykazany zeznaniami Dyrektora (...) we W.K. K. (1).

Nie potwierdził się także zarzut powoda braku dostępu osadzonych do gorącej wody przez wprowadzenie w (...)ograniczenia posiadania czajników i grzałek elektrycznych. Należy zauważyć, że powód nie twierdził, aby tego typu ograniczenia dotyczyły go bezpośrednio, tzn. aby kiedykolwiek przebywał na celi, na której nie byłoby ani jednego urządzenia służącego do podgrzania wody. Skoro tak, to nie sposób uznać, aby wprowadzane przez (...) ograniczenia naruszały dobra osobiste powoda, a nadto nosiły cechy bezprawnego zachowania w stosunku do powoda.

Zdaniem Sądu strona pozwana nie naruszyła także w stosunku do powoda przepisów art. 115 k.k.w., w brzmieniu obowiązującym w dacie przebywania powoda w (...)we W., odnośnie zapewnienia świadczeń zdrowotnych, leków i artykułów sanitarnych. Zgodnie z powołanym przepisem w zw. z art. 209 k.k.w. tymczasowo aresztowanemu nie przysługuje prawo wyboru lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń opieki zdrowotnej, lekarza dentysty oraz szpitala, określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135), a świadczenia zdrowotne udzielane są mu przede wszystkim przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności. Z materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie wynika, że powód korzystał z opieki zdrowotnej zapewnianej przez (...) we W.i to zarówno w zakresie podstawowym, jak i specjalistycznym (okulistycznym). Powód twierdził wprawdzie, że jakość świadczonych usług medycznych nie była zadowalająca, jednak nie wykazał, aby w jego przypadku potrzebne było inne leczenie lub aby w czasie jego pobytu w (...)zachodziła konieczność natychmiastowego udzielenia świadczenia zdrowotnego przez pozawięzienny zakład opieki zdrowotnej ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia, bądź też istniała w tym czasie potrzeba przeprowadzenia specjalistycznych badań, leczenia lub rehabilitacji powoda (art. 115 § 5 k.k.w.). Takie ustalenia byłyby możliwe do poczynienia dopiero po weryfikacji twierdzeń powoda przez biegłego sądowego albowiem wymagają one wiedzy specjalistycznej, której Sąd – ani powód – nie posiada. Z inicjatywą dowodową w tym zakresie powód jednak nie wystąpił. Tymczasem, jak wynikało z zeznań świadka B. B., powodowi została udzielona pomoc okulistyczna w zakresie usprawiedliwionym nie tylko możliwościami diagnostycznymi – leczniczymi (...), ale przede wszystkim potrzebami zdrowotnymi powoda. Świadek wskazywała bowiem, że zaordynowane przez nią leczenie przyniosło oczekiwane rezultaty albowiem doprowadziło do obniżenia ciśnienia w oku powoda. Nie widziała przy tym medycznych wskazań do wdrożenia dalszej diagnostyki powoda.

Dokonując oceny, czy ustalone naruszenie godności powoda przez stronę pozwaną doprowadziło do powstania po jego stronie krzywdy, Sąd wziął pod uwagę wszystkie czynniki związane z wykonywaniem tego środka zapobiegawczego, w szczególności stopień dolegliwości przebywania w kwestionowanych warunkach bytowych oraz jego skutki na osobowość powoda.

Zdaniem Sądu stopień uciążliwości przebywania powoda w warunkach bytowych będących przedmiotem niniejszej sprawy uzasadnia przyjęcie doznania przez niego krzywdy, aczkolwiek niezbyt dużych rozmiarów. Za powyższym przemawia fakt przebywania powoda w warunkach przeludnienia w stosunkowo niedługim czasie około 4 miesięcy. Należy jednak zwrócić uwagę, że przeludnienie to dotyczyło dużej celi, w której wspólnie osadzono aż siedem osób, co niewątpliwie powodowało większe trudności w zgodnym ułożeniu sobie współżycia osadzonych, niż w przypadku cel z mniejszą liczbą osób. Na powyższe wskazywał sam powód podając, że taka sytuacja prowadziła do konfliktów, napięć między osadzonymi, a nawet do rękoczynów. Poza tym należy uwzględnić, że powód nie był zatrudniony w (...), a zatem większość czasu spędzał w celi, wychodząc z niej jedynie na spacer, raz w tygodniu do łaźni i na wizyty lekarskie. Powyższy fakt zdaniem Sądu miał także wpływ na ocenę oddziaływania na powoda warunków bytowych istniejących w celach. Istotne jest przy tym to, że pobyt w warunkach uznanych za naruszające godność powoda dotyczył całego jego okresu osadzenia w (...), tj. około 9 miesięcy. Zdaniem Sądu można zatem uznać, że powód doznał cierpień fizycznych na skutek długotrwałego przebywania w celach, w których wydobywał się fetor zawilgoconego parkietu

oraz w których brakowało należytego dostępu do światła, w szczególności światła dziennego. To ostatecznie niewątpliwie wpływało także na stan psychiczny powoda, który chorował w tym czasie na jaskrę i miał świadomość tego, że takie warunki oświetlenia mogą wpływać niekorzystnie na jego stan zdrowia.

Oceniając rozmiar krzywdy doznanej przez powoda Sąd wziął także pod uwagę fakt, że powód około 22 lat ze swojego dorosłego życia spędził w warunkach izolacji. Powyższa proporcja może świadczyć o tym, że w jakimś stopniu powód przystosował się do warunków związanych z pozbawieniem wolności, a tym samym w mniejszym stopniu odczuwa ich dolegliwość. Z drugiej jednak strony należy pamiętać, że powód nie jest już człowiekiem młodym (ma 53 lata) i tym samym określone warunki bytowe, zwłaszcza przekraczające zakładany poziom uciążliwości pozbawienia wolności, mogą być dla niego trudniejsze do przyjęcia. Dotyczy to w szczególności konieczności wdychania intensywnych, nieprzyjemnych zapachów i przebywania w warunkach niedoświetlenia.

O gorszym funkcjonowaniu powoda w warunkach izolacji może świadczyć także fakt, że powód w czasie pobytu w (...) nie był nagradzany, podczas gdy jeszcze w latach 2005 – 2006 r., przebywając w (...) we W. wnioski o przyznanie mu nagrody składane były 27 razy, przy tylko jednym wniosku o wymierzenie kary dyscyplinarnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że na skutek naruszenia przez stronę pozwaną dóbr osobistych powoda doznał on krzywdy, której naprawienia może żądać przez zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej. Biorąc pod uwagę stosunkowo niewielki rozmiar krzywdy Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3000,00 zł.

Zdaniem Sądu odpowiedzialność Skarbu Państwa za naruszenie dóbr osobistych powoda nie jest uzależniona od winy. Należy bowiem zauważyć, że przepis art. 77 ust. 1 Konstytucji łączy obowiązek naprawienia szkody z działaniem niezgodnym z prawem, przy czym chodzi o niezgodność o charakterze obiektywnym, ocenianą w odniesieniu do nakazów i zakazów wynikających z normy prawnej. Powyższe unormowanie wskazuje, że podstawą odpowiedzialności jest owa niezgodność z prawem, z pominięciem czynnika subiektywnego w postaci winy. W związku z tym, że przepis ten jest usytuowany w grupie przepisów regulujących konstytucyjne środki ochrony wolności i praw, ewentualne uznanie dopuszczalności ustanowienia przez przepisy ustawowe dodatkowej przesłanki w postaci winy prowadziłoby do ograniczenia tych wolności i praw (wyrok TK z 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, OTK 2001, Nr 8, poz. 256). Pojęcie szkody użyte w rozważanym przepisie art. 77 ust. 1 Konstytucji obejmuje każdy uszczerbek w prawie chronionych dobrach danego podmiotu, zarówno o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym. Nie można tym samym wykluczyć odpowiedzialności władzy publicznej z tytułu naruszenia dóbr osobistych obywatela, w tym także podniesienia przez pokrzywdzonego roszczeń z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę niemajątkową. Z powyższych względów Sąd nie czynił ustaleń faktycznych dotyczących zamiarów, świadomości i sytuacji finansowej jednostki organizacyjnej strony pozwanej, z której działalnością wiązało się dochodzone roszczenie.

Sąd pominął dowód z przesłuchania świadka S. J. albowiem świadek ten odmówił przyjęcia wezwania wskazując, że ni są to jego dane osobowe.

Orzekając o kosztach Sąd uznał, że w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym stanowi art. 102 k.p.c. Powód występując z żądaniem zasądzenia zadośćuczynienia dostosowywał jego wysokość do swoich subiektywnych odczuć w zakresie poczucia krzywdy, która w ten sposób miałaby mu zostać naprawiona. Tymczasem Sąd orzekając o zadośćuczynieniu kieruje się względami obiektywnymi, zasądzając daną kwotę według własnego uznania. Niezależnie od powyższego należy uznać, że obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz strony pozwanej spowoduje, że zasądzone na jego rzecz zadośćuczynienie będzie iluzoryczne, co może wręcz spotęgować poczucie krzywdy powoda.

Z/

1. odnotować;
2. odpis doręczyć:

- stronie pozwanej;

3. kal. 14 dni.

5 sierpnia 2013 r.